

תפ"ח 392/11/15 - מדינת ישראל נגד שלמה חיים פינטו (עציר)

בית המשפט המחוזי בחיפה

תפ"ח 392-11-15 מדינת ישראל נ' פינטו (עציר)

בפני הרכב כב' השופטים:

רון שפירא, סגן נשיא [אב"ד]

אברהם אליקים, סגן נשיא

תמר נאות פרי

המאשימה

מדינת ישראל

ע"י עו"ד צחי נימירובסקי - פרקליטות פלילית מחוז חיפה

נגד

הנאשם

שלמה חיים פינטו (עציר),

ע"י ב"כ עו"ד עדי קידר

הכרעת דין

תמצית הכרעת הדין:

הוחלט פה אחד כדלקמן:

לזכות את הנאשם מעבירה אחת של ניסיון לרצח (לגבי האירוע הראשון); להרשיע את הנאשם בעבירה אחת של ניסיון

עמוד 1

לרצח, על פי סעיף 305 לחוק העונשין (לגבי האירוע השני), ולהרשיע את הנאשם בעבירה של החזקת סכין ממניע גזעני, על פי סעיפים 186(א) ו-144 לחוק העונשין.

השופטת תמר נאות פרי:

רקע כללי -

1. נגד הנאשם הוגש כתב אישום בהתייחס לאירועים שהתרחשו ביום 13.10.2015. על פי האמור בכתב האישום, על רקע אירועי טרור אשר פקדו את מדינת ישראל במחצית הראשונה של אוקטובר 2015, החליט הנאשם לבצע מעשה נקם באדם ממוצא ערבי ולעודד גם אחרים במעשיו לבצע מעשי נקם דומים. החלטתו זו, כונתה בכתב האישום "התכנית". ביום האירוע, 13.10.2015, בשעה 11:00 או בסמוך לכך, הצטייד הנאשם בסכין מטבח (להלן: "הסכין"), בסכין יפנית ובפטיש ונסע לרחוב זבולון במרכז קריית אתא במטרה לאתר אדם ממוצא ערבי ולהמיתו. הנאשם יצא מרכבו, תוך שהוא מחביא את הסכין בשרוול הימני של חולצתו. בשלב הראשון, הבחין הנאשם באדם אשר הלך ברחוב, והנאשם סבר שהוא ממוצא ערבי (להלן: "פלוני"). הנאשם האט את מהירות הליכתו על מנת שפלוני יחלוף על פניו במטרה לדקור אותו, אלא שלפני שהנאשם הספיק לעשות כן, נכנס פלוני לתוך סניף של בנק הנמצא בקרבת מקום (להלן: "הבנק"). הנאשם המתין מחוץ לבנק לצאתו של פלוני ומשלא יצא, בחלוף זמן קצר, החליט הנאשם לעזוב את המקום.

אירוע זה יכונה להלן: "האירוע הראשון".

2. בשלב הזה, נסע הנאשם לעבר חנות שופרסל דיל אשר במתחם איקאה בקרית אתא (להלן: "הסופר"), וזאת מאחר שסבר כי רבים מהעובדים שם הם ממוצא ערבי וכך הוא יוכל לממש את התכנית. בשעה 12:15 או בסמוך לכך, נכנס הנאשם לסופר כשהסכין מוחבאת בשרוול חולצתו ובכיס מכנסיו מוחזקת סכין יפנית. הנאשם הבחין במתלונן, יליד 1993, אשר הינו אחד מעובדי הסופר (להלן: "המתלונן"), כאשר הוא מסדר מוצרים במחלקת המוצרים הקפואים. הנאשם עצר במעבר המקביל למעבר בו עמד המתלונן ובחן את מראהו. לאחר שהשתכנע כי המתלונן ממוצא ערבי, החליט הנאשם לדקור אותו ולגרום למותו. בהמשך לאמור, בשעה 12:16 או בסמוך לכך, ניגש הנאשם למעבר בו עמד המתלונן, הגיח מאחוריו כאשר הסכין בידו ודקר את המתלונן מספר פעמים באזור המותן, הגב התחתון והכתף במטרה לגרום למותו. המתלונן החל לברוח בעוד הנאשם רודף אחריו בסופר כשהסכין בידו על מנת להמשיך ולדקור את המתלונן. במהלך המרדף, נקרה בדרכו של הנאשם עובד אחר של הסופר (להלן: "העובד הנוסף") ואז הנאשם הניף את הסכין לעברו בתנועת איום והמשיך במרדף אחרי המתלונן. בשלב מסוים, התקרבו הנאשם למתלונן אך המתלונן חסם את דרכו באמצעות עגלת סחורה ולא אפשר לו להמשיך ולדקור אותו. אז עזב הנאשם את המקום.

אירוע זה יכונה להלן: "האירוע השני".

3. כתוצאה ממעשיו של הנאשם נגרמה למתלונן פגיעה בחזה המכונה "חזה אוויר קטן-בינוני" מצד שמאל, המוטרקס קטן משמאל, קונטוזיות ריאתיות פריפריות, שבר בצלע 11 מימין, בועות גז בשרירים לאורך הגב משמאל ובדופן בית החזה מימין ומשמאל, סימני חוסר שלמות העור בגב, נוזל דמי באגן, פצעים שטחיים בגב וקרע לטרלי אמצעי בכליה ימנית.

4. בכתב האישום מיוחסות לנאשם שתי עבירות של ניסיון לרצח, לפי סעיף 305 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין"), וכן עבירה של החזקת סכין ממניע גזעני, לפי סעיפים 186(א)+144 לחוק העונשין.

תשובת הנאשם לכתב האישום -

5. טענתו המרכזית של הנאשם, בהתייחס לשני האירועים, הינה כי בעת ביצוע המעשים המיוחסים לו, הוא היה שרוי במצב נפשי המקים לו הגנה של "אי-שפיות", בהתאם לסעיף 34ח לחוק העונשין (להלן: "**הגנת אי השפיות**").

בנוסף, לגבי האירוע הראשון, מסכים הנאשם עם תיאור העובדות אשר בכתב האישום, אך טוען כי פעולותיו אינן עולות כדי עבירה כיוון שהן לא חצו את שלב ההכנה, ובנוסף - כי לא הייתה לו כוונה להמית.

לגבי האירוע השני, מסכים הנאשם עם עובדות כתב האישום למעט שתיים (כאשר לגרסתו, הוא לא הניף את הסכין בצורה מאיימת כלפי העובד הנוסף בסופר ולא עזב את הזירה לאחר האירוע). עוד הוא טוען כי אף לגבי האירוע השני, לא הייתה לו כוונה להמית.

מסכת הראיות -

6. הואיל ושני האירועים צולמו (במצלמות שהותקנו באזור הבנק ובסופר), מטבע הדברים, המחלוקות בין הצדדים בהיבט העובדתי היו מצומצמות, כמתואר מעלה. מטעם המאשימה העידו: ד"ר דיאנה שסטקוב (ע"ת 16, להלן: "**ד"ר שסטקוב**"), בהתייחס לחוות הדעת שהכינה באשר למצבו הנפשי של הנאשם (ת/40 - ת/41); החוקר אמיר קליימן (ע"ת 30, להלן: "**קליימן**"), לגבי חקירתו של הנאשם (ת/8); החוקר ניר לוי (ע"ת 2, להלן: "**לוי**"), לגבי חקירת הנאשם (ת/7); והחוקר יוני זינתי (ע"ת 13, להלן: "**זינתי**"), לגבי ניהול החקירה והודעת הנאשם (ת/9). מטעם ההגנה העידו: פרופ' עמיחי לוי (להלן: "**פרופ' לוי**"), בהתייחס לחוות הדעת מטעמו לגבי מצבו הנפשי של הנאשם (ת/1); הגב' אודליה פינטו, אחותו של הנאשם (להלן: "**האחות**"); והנאשם עצמו.

דין והכרעה -

7. לאחר בחינת מסכת הראיות ושקילת טיעוני הצדדים, אמליץ לחברי הנכבדים להרכב, לזכות את הנאשם מעבירת ניסיון הרצח בהתייחס לאירוע הראשון, להרשיע אותו בעבירת ניסיון הרצח באשר לאירוע השני ולהרשיעו בעבירת אחזקת הסכין ממניע גזעני.

מצבו הנפשי של הנאשם ביום האירועים -

8. הוראות סעיף 34ח לחוק העונשין, קובעות כך:

"לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש -

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או

(2) להימנע מעשיית המעשה."

משמע, שעל מנת שתקום הגנת אי-השפיות על הנאשם להוכיח שלושה תנאים **מצטברים**: (א) קיומם של מחלת נפש או ליקוי בכושר השכלי; (ב) חוסר יכולת של ממש להבין את המעשים או את הפסול שבהם או להימנע מהם; (ג) קשר סיבתי בין המחלה או הליקוי לבין חוסר היכולת.

בית המשפט העליון, בעניין ע"פ 3617/13 **טייטל נ' מדינת ישראל** (28.6.2016), להלן: "**עניין טייטל**", סיכם את עיקרי ההלכות לגבי הפרשנות של הוראות סעיף זה, כדלהלן:

"הגדרת המונח "מחלה שפגעה ברוחו", כשהכוונה היא למחלת נפש, אינה מצויה בחוק העונשין ובחקיקה שעניינה בריאות הנפש בכלל. ואולם, בפסיקתו של בית משפט זה נקבע, כי המושג

"מחלת נפש" כולל הפרעות פסיכוטיות (למשל, סכיזופרניה, פרנויה, ומחלה סכיזואפקטיבית), אך אינו כולל פסיכופטיה, נזירוז, והפרעות אישיות נוספות (שי בזק, **משפט ופסיכיאטריה - אחריות הפלילית של הלקוי בנפשו** 51, 375 (2006) (להלן: בזק); ע"פ 3435/13 **פלוני נ' מדינת ישראל** (8.5.2014) (להלן: עניין פלוני); עניין אבשלומוב; ע"פ 5266/05 **זלנצקי נ' מדינת ישראל** (22.2.2007) (להלן: עניין זלנצקי); רע"פ 2111/93 **אבנרי נ' מדינת ישראל**, פ"ד מח (5) 133, 142 (1994)).

התיבה "חסר יכולת של ממש", בגדרי התנאי השני לתחולת הסייג, משמעה כי המחוקק אינו מסתפק בעובדת היותו של הנאשם לוקה במחלת נפש במועד ביצוע העבירה, על מנת לפטור אותו מאחריות פלילית למעשה. יש להוכיח כי הנאשם, חולה הנפש, היה במצב של מחלת נפש "פעילה", כלומר במצב פסיכוטי, שהגביל את יכולתו להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשה, או להמנע מביצועו (ע"פ 7492/07 **חגי' נ' מדינת ישראל** (28.10.2009); ע"פ 7761/95 **אבו חאמד נ' מדינת ישראל**, פ"ד נא(3) 245 (1997)). במצב פסיכוטי קיימת פגיעה חמורה בכושר תפיסת המציאות, ופגם חמור בכושר השיפוט (אמנון כרמי, **בריאות ומשפט**, כרך א 899-900 (מהדורה שנייה, 2010) (להלן: כרמי); א' אליצור, ש' טיאנו, ח' מוניץ ומ' נוימן, **פרקים נבחרים בפסיכיאטריה** 738 (מהדורה חמישית, ח' מוניץ עורך, 2010) (להלן: פרקים נבחרים בפסיכיאטריה)).

אשר למידת ההגבלה הנדרשת לתחולת הסייג, קובעת ההלכה הפסוקה, כי אין הכוונה לשלילה מוחלטת של היכולת להמנע מביצוע המעשים או להבין את הפסול בהם, ודי בכך כי מדובר בגריעה ממשית מיכולת ההבנה או הרצייה של הנאשם (יורם רבין וניב ואקי, **דיני עונשין** כרך ב 761 (מהדורה שלישית, 2014) (להלן: רבין וואקי); עניין בחטרזה; ע"פ 2965/06 **אבו חאמד נ' מדינת ישראל** (19.9.2007); עניין ברוכים. לדעה אחרת, ראו: מרדכי קמיניצר "תיקון 39 לחוק העונשין-חמש שנים לחקיקתו" **מגמות בפלילים- עיונים בתורת האחריות הפלילית** 55, 81 (אלי לדרמן עורך, 2001); עדי פרוש "משמעות הביטוי 'חסר יכולת של ממש' בתיקון 39 וגבולות האחריות הפלילית" **מגמות בפלילים - לאחר עשור לתיקון 39 לחוק העונשין** 367 (אלי לדרמן, קרן שפירא-אטינגר ושי לביא עורכים, 2010)).

27. עוד יודגש, כי הקביעה באשר לקיומו של ליקוי נפשי ומידתו מצויה במגרש הרפואי, ואולם הקביעה אם הליקוי הוא בגדר "מחלת נפש", במובנה המשפט לפי סעיף 34 לחוק העונשין, נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט (ע"פ 9351/12 **פלוני נ' מדינת ישראל** (16.7.2015); ע"פ 10166/09 **פלונית נ' מדינת ישראל** (11.10.2010); ע"פ 2457/98 **שמן נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(4) 289 (2002) (להלן: עניין שמן); כרמי, בעמ' 703-704). יוטעם, כי כיום הולכת ורווחת הדעה, לפיה תחולתו של סייג אי שפיות הדעת תקבע בעיקר על פי מידת השפעתם של תסמיני המצב הנפשי על גיבוש המחשבה הפלילית אצל הנאשם, ופחות בהתאם לסיווג הקליני של הליקוי הנפשי (עדי פרוש, **אי-שפיות, העדר שליטה וסעיף 34 של חוק העונשין (תיקון מס' 39)** (חלק מקדמי וחלק כללי), תשנ"ד-1994 עיוני משפט כא(1) 139, 165-169 (להלן: פרוש); אסף י' טויב "המצב 'הקליני' כקריטריון המרכזי לקבלת הכרעות בשאלות מתחום בריאות הנפש בישראל" **שערי משפט** ה' 243 255-259 (התש"ע); רבין וואקי, בעמ' 758-759; גבריאל הלוי "בחינה מודרנית של סייג אי-שפיות-הדעת בדיני העונשין לאור התפתחותה של הפסיכיאטריה הדינמית - מקטגוריזציה לפונקציונליות" **משפט רפואי וביו-אתיקה** (3) 11 (התש"ע) (להלן: הלוי); ע"פ 5417/07 **בונר נ' מדינת ישראל** (30.5.2013); ע"פ 10193/07 **הרוש נ' מדינת ישראל** (18.4.2012) (להלן: עניין הרוש)). יחד עם זאת, ההלכה הפסוקה אינה מוותרת על הוכחת קיומה של "מחלת נפש" כתנאי לתחולת הסעיף (ע"פ 1474/14 **פלוני נ' מדינת ישראל**

15.12.2015); עניין פלוני; ע"פ 6277/11 פלוני נ' **מדינת ישראל** (20.6.2013); רע"פ 6382/11 **קאדריה נ' מדינת ישראל** (9.6.2013); עניין זלנצקי".

9. באשר לנטל הוכחת התקיימות הסייג, יש להפנות להוראות סעיפים 34 ו-34כב(ב) לחוק העונשין, אשר משילובן עולה כי די לנאשם לעורר ספק באשר לאפשרות שמתקיים בעניינו הסייג הקבוע בסעיף 34ח, שאז הנטל על המאשימה להוכיח כי אותו סייג אינו מתקיים (ע"פ 8220/02 **ברוכים נ' מדינת ישראל**, נח (5) 724 (2004), להלן: "**עניין ברוכים**", פסקה 6).

10. נוכח עיקרים אלו, לשיטתי, במקרה הנדון לא התקיים לגבי הנאשם הסייג הקבוע בסעיף 34ח. אפרט להלן את נימוקי, כאשר אבקש להתחיל את מהלך הדיון דווקא בחוות הדעת מטעם ההגנה, שכן לשיטתי אין בה כדי לעורר את אותו הספק בדבר תחולת הסייג, אף במנותק מחוות הדעת הסותרת של המאשימה, אליה אדרש בהמשך.

חוות הדעת מטעם ההגנה אינה מבססת את התקיימות הגנת אי השפיות -

11. עיון בחוות דעתו של פרופ' לוי, מעלה כי אין בה אמירה ברורה וחד משמעית לגבי כך שהתקיימו אצל הנאשם היסודות של הגנת אי השפיות במועד האירועים. פרופ' לוי בדק את הנאשם ביום 20.12.2015, קצת למעלה מחודשיים אחר האירועים, ובפרק המסקנות שבחוות הדעת כותב פרופ' לוי כך -

"מנקודת מבט פסיכיאטרית, ועל פי הנתונים שבידיי, מר שלמה חיים פינטו היה שריו (זמן מה טרם לאירוע הדקירה) בסערת נפש, יכולתו להפעיל ביקורת עצמית שותקה, הוא חווה מחשבות שווא של גדלות, עם פגיעה משמעותית ביכולת השיפוט וביכולת הריסון".

12. עם כל הכבוד, האמור לעיל, אשר מסכם את חוות דעתו של פרופ' לוי, אינו "שווה ערך" לאמירה ברורה לפיה הנאשם סבל מ"מחלה שפגעה ברוחו" או שהיה "ליקוי בכושרו השכלי", וכי המחלה או הליקוי **גרמו** לכך שהוא היה "חסר יכולת של ממש" להבין את מעשיו או את הפסול במעשיו או להימנע ממעשיו. כפי שנפסק בעניין טייטל (פסקה 34): "כידוע, אין די בהצגת חוות דעת פסיכיאטרית התומכת בעמדתו של הנאשם כדי לעורר ספק סביר בדבר אחריותו המשפטית למעשים. על חוות הדעת עצמה לעורר את הספק הנדרש"; וכאן - אינני סבורה שחוות דעתו של פרופ' לוי צלחה את המשוכה האמורה, ועוררה את הספק הדרוש. להלן נסקור את קביעותיו של פרופ' לוי ונבחן את מה שאמר (ואת מה שהוא לא אמר), בזיקה לשלושת התנאים המצטברים להתקיימות ההגנה.

התנאי הראשון - האם סבל הנאשם ממחלת נפש או מליקוי שכלי?

13. "**סערת נפש**" - פרופ' לוי קובע בפרק הסיכום כי הנאשם היה "בסערת נפש", דא עקא, שאמירה לפיה הנאשם היה שריו ב"סערת נפש", אינה שקולה לקביעה מקצועית לגבי מחלה שפגעה ברוחו של הנאשם או לגבי קיום ליקוי בכושרו השכלי. לשיטתי, הימנעותו של פרופ' לוי משימוש בטרמינולוגיה העולה בקנה אחד עם הוראות החוק, אינה מקרית, ואני מסיקה ממנה שהמומחה לא מצא שהוא יכול, מבחינה מקצועית, לומר שאכן עסקין במחלה או בליקוי. יכול מאד להיות שהנאשם היה ב"סערת נפש" ויכול מאד להיות שהסערה הייתה על רקע הפיגועים הרבים שהיו בחודש אוקטובר ואשר גרמו לנאשם לחרדה או לתחושות סוערות אחרות. אלא ש"סערת נפש", איננה "מחלת נפש" ואיננה "ליקוי בכושר השכלי", ומכאן - שפרופ' לוי אינו טוען כי רכיבים חיוניים אלו של הגנת אי השפיות התקיימו.

14. **מחשבות שווא של גדלות** - בחוות הדעת של פרופ' לוי הוא מצייין כי לנאשם קיים רכיב גדולתי משמעותי בחשיבה, ורכיב זה משתנה בעוצמתו - לעיתים הוא בעוצמה נמוכה (ומאוזן יחסית על ידי ביקורת עצמית, פקפוק וצניעות) ולעיתים הוא בעוצמה גבוהה עד כדי עוצמה דלזיונלית - והופך למחשבות שווא של גדלות (עמ' 14). פרופ'

לוי מסתמך בהקשר זה על הדברים שמסר לו הנאשם בעת בדיקתו, באשר לכך שהוא (הנאשם) מיוחד, שהוא אינו המשיח אבל הוא "בשליחות", כי הוא לא שמע קולות אבל היה לו "קול פנימי" (עמ' 9). בהמשך, מציין פרופ' לוי כי הנאשם תיאר את עצמו כבעל ראיית עולם רחבה, החולשת על תקופות, עמים והשקפות שונות, וכי מאז חזרתו בתשובה הוא מרגיש שהוא די מצליחן, שהתחדדה לו המחשבה, שהוא חושב מחשבות "נעלות", וכי קיבל ביטחון עצמי והחל להכיר ביכולותיו (עמ' 9-10). עוד מציין פרופ' לוי כי הנאשם מסר לו כי נוכח ההתקדמות המהירה שלו בעולם התשובה ונוכח העבודה הפנימית שלו, מידי פעם עולה בנאשם המחשבה שהוא ראוי להיות המשיח, והוא נלחם במחשבות הללו ומשתדל לדכא אותן (עמ' 10). בחקירתו אף נשאל פרופ' לוי באשר לכך שהנאשם מסר כי הוא **אינו** המשיח, והסביר כי אם שואלים את הנאשם ישירות הוא משיב שאינו המשיח, אך אם יוצרים עמו קשר ומעמיקים את הברור עמו "ייתכן שתשמע דברים או שאתה תראה לפי התנועות שלו שהוא כן חושב שהוא במעלה של ראוי להיות משיח" (עמ' 113, שורות 10-13), ואישר שמחשבות הגדלות שלו הן בין היתר שהנאשם חושב שהוא ראוי להיות משיח (עמ' 113, שורות 22-23). בחקירתו בבית המשפט הסביר פרופ' לוי כי הנאשם נע בטווח שבין מחשבות גדלות בלבד (שאינן מלמדות על מצב פסיכוטי), לבין רגעים בהם חווה הנאשם מחשבות **שווא** של גדלות (אשר כן מלמדות על קיומו של מצב פסיכוטי, וכי הנאשם חווה רגעים של מחשבות שווא של גדלות גם במהלך הבדיקה של פרופ' לוי, עמ' 119-120). משמע, שלשיטת פרופ' לוי מחלת הנפש או הליקוי בכושר השכלי באים לידי ביטוי או שנובעים מקיומן של מחשבות שווא של גדלות, לפיהן סבור הנאשם שהוא המשיח או מי שראוי להיות המשיח. אף עמדה זו לא אוכל לקבל.

15. ראשית, לא הוכח שלנאשם היו במועד הרלבנטי מחשבות של גדלות, או מחשבות שווא שכאלו ולא הוכח שהוא חשב שהוא המשיח או שראוי להיות המשיח, במועד ביצוע המעשים או לפני הביצוע.

תחילה, יובהר ויודגש כי פרופ' לוי סומך את קביעותיו באשר למחשבותיו של הנאשם במועד האירועים רק על המידע שמסר לו הנאשם עצמו, ללא כל תימוכין חיצוניים. אין כל תיעוד רפואי לגבי הנאשם לפני האירועים, ובוודאי שלא תיעוד לגבי בעיות בתחום הנפשי, ביקורים אצל רופאים בתחום הנפש וכו'. בדומה, אין עדויות של בני משפחה או של אחרים לגבי מחשבות "גדלות" לפני האירועים, ואין מי שיכול להעיד כי הנאשם סבר שהוא "המשיח" או שהוא נמצא ב"שליחות" לפני המועד הרלבנטי (וראו כי אף אחותו של הנאשם בחקירתה בבית המשפט ובדברים שמסרה לפרופ' לוי - אינה טוענת כי היו סממנים של מחלת נפש זו או אחרת לפני האירועים ובטח שלא במועד הקובע). כבר בכך יש קושי, שכן למעשה, הקביעה שהנאשם סובל ממחשבות של גדלות סומכת רק על הדברים שהנאשם סיפר לפרופ' לוי בעת הבדיקה, כחודשיים לאחר האירועים, וכאשר המשמעות של הדברים ברורה לנאשם (והשוו למקרים הבאים אשר אף שם נדחו קביעות של מומחים מטעם ההגנה בנוגע לטענת הגנה דומות המבוססות בלעדית על דברי הנאשמים - ע"פ 1839/15 **גטאהון נ' מדינת ישראל** פסקה 30 (25.05.2016) וע"פ 382/75 **חמיס נ' מדינת ישראל**, פ"ד ל(2) 736, 729 (1976)).

16. מעבר לכך, אם נבחן באופן מעמיק את דברי הנאשם לאורך הזמן (החל מרגע מעצרו ולא רק את מה שאמר לפרופ' לוי או את מה שאמר בבית המשפט), נראה שגרסתו בהקשר זה הייתה גרסה מתפתחת ואין לתת אמון בגרסה המאוחרת שלו.

הגרסאות של הנאשם בחקירתו - בהודאות הראשונות של הנאשם, מיד לאחר האירועים, אין זכר לטענה בדבר היותו המשיח או מי שראוי להיות המשיח, ואין תיאורים שיכולים להתאים למצב של מחשבות שווא של גדלות. למעשה, רק בחקירתו השלישית במשטרה, כ-12 יום לאחר האירוע, השתמש הנאשם לראשונה במילים "שליחות" ו-"גאולה", בהתייחס למעשה שעשה, ואף שם הוא לא טען כי הוא "המשיח" או מי שראוי להיות המשיח, והסברו היה שהמצב הביטחוני הכניס אותו למצב נפשי קשה, גרם לו לרגשות תסכול, וכי:

"הרגשות האלה הכניסו אותי למצב נפשי קשה בו שכנעתי את עצמי שאם אני אצא לפגוע בערבי או ערביה זה יהיה בעצם מעשה של שליחות שאולי יקרב את הגאולה."

(ת/9, עמ' 2, שורות 7-18).

בהמשך החקירה (ת/9, עמ' 2 שורות 21-24), מסר הנאשם כך:

"אני רציתי לבצע את הפגיעה בערבי או ערביה על מנת לעורר את עם ישראל לצאת מהאדישות בו הוא נמצא ולעשות משהו כדי למנוע את הפגיעה החוזרת והנשנית ביהודים. אני רציתי שתהיה התעוררות שאולי עוד אנשים יעשו מעשים דומים שיביאו להתעוררות בעם ישראל וישנו את הקו בו מתנהלת המדינה, אני הרגשתי שאני בעצם נמצא בשליחות הקדוש ברוך הוא."

אינני סבורה שטענתו של הנאשם כי הרגיש שהוא ב"שליחות", מן הטעם שמעשיו "יעודדו" אנשים נוספים לפעול כמותו ולבצע "מעשי נקם" והדבר יביא להתעוררות של העם - מלמדת על כך שהוא חשב שהוא שליח האל או המשיח, והרגשת ה"שליחות" אינה מלמדת על מחשבות גדלות, ובוודאי שלא על מחשבות שווא של גדלות.

17. זאת ועוד. מחקירותיו של הנאשם עולה כי **המניע** למעשיו לא היה מחשבות "של גדלות" אלא רצונו בנקם ובתגובה "הולמת" לאירועי הטרור. כך למשל, יש לראות את אמירת הנאשם בחקירתו בשב"כ, כמה שעות לאחר האירוע השני (ביום 13.10.2015 בשעה 15:10) לפיה הוא הבין שהמדינה אינה עושה דבר כדי לעצור את המצב הביטחוני בארץ והבין ש"טרור צריך להיענות בטרור" (ת/10, עמ' 2). הנאשם אף הסביר כי החליט לנקום בערבי או ערבייה, כי המעשה תוכנן במשך כמה ימים וכי הוא התלבט במשך ימים אלו אם להוציא לפועל את התוכנית, אך כאשר שמע בבוקר על עוד פיגוע שהתרחש, כדבריו: "לא יכולתי יותר" (ת/10). עוד צוין בחקירה ת/10 כי הנאשם מסר שידע כי הוא עתיד לבצע מעשה של חבלה וטרור וידע שייתפס, אבל לא היה לו אכפת להיתפס, כי הוא לא היה מסוגל יותר לשבת ולשתוק, והוא הגיע להחלטה שיש לבצע את המעשה מתוך ההזדהות עם הכאב של העם שלו (שם, עמ' 3).

כך גם בחקירתו הראשונה במשטרה מאותו היום, בשעה 16:26 (ת/7, שורות 8-10), כאשר התבקש הנאשם להגיב לחשדות כנגדו, והשיב כך:

"המצב הביטחוני כל כך חורה לי, לא יכולתי לסבול וניסיתי לכבוש את הרצון שלעשות נקמה בערבי כל שהוא או ערבייה, החל[ט]תי לעשות מעשה לבד, בישלתי את זה כמה ימים ועשיתי את מה שעשיתי, תקפתי את הערבי הזה בסופר..."

בדומה, בחקירתו בשב"כ בהמשך אותו היום (בשעה 20:10) מסר הנאשם כי לאור המצב הביטחוני בתקופה האחרונה, התחיל להרגיש תחושות שונות של **צער, תסכול ופחד**, ובימים שעובר לאירוע נכנס **לסערת רגשות** עמה התקשה להתמודד. עוד מצוין כי הנאשם תיאר שבשבו מהכולל ביום האירוע, התיישב על הספה, וחשב על המצב, וכעבור זמן קצר **החליט לצאת לפגוע בערבי או ערבייה** (ת/11, עמ' 2).

מכאן, שבהסברים שסיפק הנאשם בסמוך למועד האירוע הוא אינו טוען כי הוא המשיח או שליח האל, ומנמק את מעשיו במחשבות של נקם, צער ותסכול ולא במחשבות שווא של גדלות.

18. ומה הייתה גרסת הנאשם בבית המשפט? לעומת אמירותיו הברורות במהלך חקירותיו במשטרה ובשב"כ כמתואר מעלה, בעדותו של הנאשם בבית המשפט הוא ניסה לשוות למעשיו חזות "בלתי רצונית", מובלת, נשלטת על ידי "קול פנימי" לא מוחשי, לא מתוכננת מראש, וללא שהופעל שיקול דעת באשר למהלכיו ביום האירועים. עדותו בהקשר זה הותירה רושם בלתי מהימן באופן בולט, ניכר היה כי הדברים מנסים להתאים לחוות הדעת של המומחה מטעמו, הנאשם הקפיד לעשות שוב ושוב שימוש באותם מונחים, נראה כמי שמדקלם במובן מסוים את גרסתו, מה גם

שהדברים נשמעו בחלקם לראשונה מעל דוכן העדים, את חלקם הוא אפילו לא סיפר למומחה מטעמו - והסבריו לגבי השינוי בגרסתו, לא היו אמינים.

19. בעדותו בבית המשפט מסר הנאשם כיצד חזר הביתה מהכולל באותו הבוקר, אחרי ששמע משני אברכים שהיה עוד פיגוע, "ופתאום כזה קמתי מהספה והחלטתי, החלטתי או הרגשתי, שאני צריך לעשות משהו. וכאילו לא תכננתי כלום, פשוט כל רגע נתון כאילו הייתי בשליחות כזאת. וכל רגע נתון כאילו נאמר לי למרות שלא שמעתי קול או משהו, אבל כאילו נאמר לי תעשה ככה, תעשה ככה, בכל רגע נתון. וזאת ההרגשה שהייתה. ונסעתי למרכז קריית אתא." (עמ' 177, שורות 10-14 ושורה 24). עוד תיאר הנאשם כי בעת האירועים היתה לו "הרגשה של מצווה" והרגשה "שיש לו שליחות" (עמ' 180, שורות 13-14), ו-"כי בתפיסה אז במחשבה שהייתה, זה היה בעצם מצווה. שדווקא זה צריך להיות במקום המוני וצריך שיראו. ולא משנה לי מה יקרה" (עמ' 181, שורות 14-18).

בהמשך, הסביר הנאשם כי הרקע למעשיו היה רוחני, כאשר הוא סבר שבאמצעות תקיפת אדם ממוצא ערבי הוא יחליש את "שרו של ישמעאל", ובאמצעות החלשת ההשפעה הרוחנית של האומה של ישמעאל, יגברו הרחמים על עם ישראל (עמ' 182, שורות 4-9, 15-20), והוא יקרב את הגאולה (עמ' 187, שורות 11, 18). בהמשך טען שוב כי הוא לא קיבל "החלטה מושכלת" לגבי המעשים וכי השתמש במונח "החלטתי", כי זו הדרך שבה נוהגים להתבטא בדרך כלל, למרות שלמעשה הוא לא החליט כלל אלא היו אלו החלטותיו של "הקול הפנימי" (עמ' 194-195).

כאשר נשאל לגבי השלב בו המתין מחוץ לבנק לפלוני, הסביר כי המתין כדי לראות אם הוא **מרגיש** שפלוני הוא הקורבן (עמ' 197, שורות 17-23), וכי לא "קיבל את ההרגשה", וכפי שהסביר הנאשם: "חשבתי שאני אצטרך עוד כמה רגעים כדי שהיא [ההרגשה] תגיע. אבל החלטתי, או אמרתי לעצמי 'בטח זה לא זה'. אם עד עכשיו לא הרגשתי שום דבר, לא שמעתי את הקול הפנימי הזה, זה בטח לא זה." (עמ' 198, שורות 1-5). בהמשך, נשאל לגבי ההחלטה לעזוב את הבנק וללכת לחפש מטרה אחרת, והשיב: "כן. אני מחליט או שזה גם קול פנימי שאמר לי, ללכת למקום אחר. לא זוכר בדיוק. אני מניח שזה גם היה, כי זה כמו, זה כמו השראה כזאת היא ממושכת של מהלך" (עמ' 198, שורות 8-10).

תיאורי הנאשם לגבי "הקול הפנימי" ולגבי כך שהוא לא שלט בהחלטותיו אלא ביצע את מה שאמר לו "הקול הפנימי" היו בלתי אמינים, ואינני מאמינה לנאשם שאכן נשלט על ידי אותו "קול".

יתרה מכך. כאשר בחקירתו הנגדית נשאל הנאשם מדוע לא סיפר לחוקריו בשב"כ או במשטרה את כל המתואר מעלה, לגבי "הקול הפנימי" ולגבי הצורך "להחליש את שרו של ישמעאל", השיב כי מסר לחוקריו כי לשיטתו אנו נמצאים בתקופה שקודמת לביאת המשיח, וכי הסיבה שלא פירט עוד בהקשר הרוחני היתה שהוא נשאל רק שאלות טכניות, והחוקרים היו אנשים לא מאמינים (עמ' 190, שורות 17-19, עמ' 191, שורות 1-3). הוא נשאל שוב מדוע לא סיפר בחקירותיו כי למעשה הוא ביצע את מה שהורה לו לבצע "הקול הפנימי" ומדוע בחקירות הוא חוזר ואומר **שהוא** החליט לבצע את המעשים, מתוך רגשי תסכול ונקם, ולא אותו "הקול", ותשובתו הייתה:

"... אני לא יכול בכל פעם ששואלים אותי מה עשית לציין 'עכשיו קיבלתי פקודה כך וכך וקיבלתי אחרי זה פקודה כך וכך'. קשה לדבר ככה. אז אמרתי, גם בחקירות 'אני החלטתי', הרבה פעמים השתמשתי בזה, 'אני החלטתי ככה, החלטתי ככה'. למרות שהרגשה שלי בכל המהלך הזה הייתה כאילו משהו נכנס בי. כאילו רוח התעמרה בי. לא הכרתי את עצמי, לא זיהיתי את עצמי בכל, כמו שאני מכיר את עצמי. זאת הייתה חוויה מיוחדת. לא ברורה."

(עמ' 191, שורות 5-10).

הנאשם אף הוסיף כי לא סיפר לחוקריו על המחשבות המוזכרות מעלה כיון שלא נשאל לגביהן, וכי רק פרופ' לוי שאל אותו מה היה המניע למעשיו - אלא שתשובה זו אינה מספקת, ואף אינה מדויקת, שכן הנאשם סיפר לחוקרים את אשר על ליבו, דיבר איתם על מניעו ושיתף אותם במחשבותיו, גם ללא שנשאל.

בהקשר זה יוער, כי בחקירתו בשב"כ מיום 14.10.2015 (ת/12) הנאשם אף נשאל מפורשות לגבי האפשרות שלמד נושאים שקשורים באחרית הימים או "מלחמת גוג ומגוג", והנאשם השיב כי למד, בלימוד עצמי, כי התקופה שאנו נמצאים בה כיום נקראת "עקבות של משיח", כלומר - התקופה שטרם התגלות המשיח. הנאשם לא העלה בשלב זה כל אמירה ממנה ניתן להבין על "גדלות", לא טען כי הוא המשיח, או שיתכן שהוא המשיח - והחשוב הוא, כי הדברים סותרים את טענת הנאשם לפיה הוא לא סיפר לחוקרים את מה שסיפר לפרופ' לוי כי הם לא התעניינו בנושא ורק פרופ' לוי התעניין בהיבטים הרוחניים של מניעיו.

20. דוגמא נוספת לאי מהימנותו של הנאשם, בכל הנוגע לניסיונו לשוות למעשיו מעטה של "שליחות", הינה התייחסותו לליניץ' ברמאללה. הנאשם טען כי הליניץ' המזעזע השפיע עליו בצורה כה משמעותית עד כדי שכבר אז נזרעו הזרעים שהובילו להתנהגות נושא כתב האישום, אלא שהאחות של הנאשם העידה כי לא שמעה מהנאשם מעולם על ההשפעה שהייתה לאירוע הליניץ' ברמאללה עליו (ושמעה על כך לראשונה לאחר שהבינה שהנאשם ציין זאת בחקירתו, עמ' 82, שורות 14-21). משמע, שטענה זו של הנאשם אינה נתמכת בעדות של אחותו - ויש אף לזכור כי האירוע הנוראי ברמאללה בוצע כ-15 שנים לפני האירועים נושא תיק זה. מצאתי לציין נושא זה על מנת להמחיש את חוסר מהימנות גרסת הנאשם לגבי מניעיו, כפי שניסה להציגם בבית המשפט.

21. במצב דברים זה, ניתן להבחין בבירור במאמציו של הנאשם בעדותו, "להתאים" את גרסתו לעמדה הנטענת באשר למצבו הנפשי, בשונה מהגרסה שמסר במשטרה ובשב"כ. לא מצאתי כי ניתן לקבל את גרסתו, ויש לדחות את הטענה לפיה הוא נדחף לבצע את המעשים על ידי "קול פנימי". מה גם, שאותו קול פנימי אינו מלמד על "גדלות" או על מחשבות שווא של גדלות, והמסקנה היא כי לא הוכח שהנאשם חשב שהוא המשיח או שליח האל ולא היו לו "בזמן אמת" מחשבות של גדלות או מחשבות שווא של גדלות.

22. שנית, פרופ' לוי לא הסביר כיצד מחשבות שווא של גדלות נחשבות כ"מחלת נפש" או כ"ליקוי בכושר השכלי", ולא הסביר כיצד הן עולות כדי מצב פסיכוטי. פרופ' לוי מסביר כי מחשבות גדלות "סתם" אינן מחלת נפש או ליקוי, וכי רק מחשבות שווא של גדלות, ובוודאי שלא הוסבר או הוכח אילו מחשבות בדיוק היו לנאשם במועד הקובע (במובחן ממועד הבדיקה אצל פרופ' לוי). דהיינו, שאף אם נצא מנקודת הנחה שבשלב מסוים הנאשם אכן חווה סוג של מחשבות שווא של גדלות, עדיין אין בפנינו אמירה ברורה של המומחה מטעם ההגנה לפיה מחשבות שווא שכאלו, בשים לב לטיבן והיקפן, עולות כדי "מחלת נפש" או "ליקוי נפשי" וכי הנאשם חווה אותן בעת האירועים.

23. האם הנאשם היה בהתקף של סכיזופרניה? במהלך הדיון הושם דגש מטעם ההגנה על כך שבמשפחתו של הנאשם היו מקרים של מחלת הסכיזופרניה, ממנה אף סבל אביו של הנאשם, במשך שנים. אלא שהלכה למעשה, גם פרופ' לוי מאשר שלא ניתן לקבוע שהנאשם אכן סבל במועד הקובע ממחלת הסכיזופרניה. בחקירתו הסביר פרופ' לוי כי ישנם מחקרים שמראים שבמשפחות בהן יש תורשה של מחלת הסכיזופרניה, ישנם בני משפחה שיש להם הפרעות חשיבה משמעותיות עד כדי מחשבות שווא, שאינן עולות כדי תחלואה בסכיזופרניה ממש, והוא אף הוסיף כי הוא מקווה - עבור הנאשם - כי זהו מצבו הרפואי וכי הוא לא נמצא בשלב של תחילתה של המחלה (עמ' 114-115). במקום אחר בחקירתו אישר פרופ' לוי כי אינו יכול לקבוע או להעריך האם הנאשם חולה במחלת הסכיזופרניה. מכאן, שלמרות שלנאשם יש בני משפחה שסובלים מסכיזופרניה, ולמרות שיתכן שהדבר מגדיל את הסיכון שגם הנאשם יחלה במחלה - אזי שהמומחה מטעמו אינו טוען כי הוא חולה במחלה או שהתחיל לחלות בה, והוא מקווה שהוא לא יחלה בה בעתיד.

מעבר לכך, ברי כי מי שחולה במחלת הסכיזופרניה - אינו נמצא כל הזמן במצב פסיכוטי עקב המחלה. לכן, אף אם היה הנאשם בשלבים הראשונים של המחלה, היה צורך להוכיח כי היה בעיצומו של אחד ההתקפים או במצב פסיכוטי-סכיזופרני, אלא שאפילו המומחה מטעם ההגנה אינו טוען שכך היה.

24. **סיכום ביניים לגבי התנאי הראשון** - חוק העונשין אינו מגדיר את המונח "מחלת נפש" או את המונח "ליקוי שכלי" וכבר נפסק כי "מדובר במונח בעל אופי משפטי ושאלת התקיימותו לצורך הסעיף נתונה לבית המשפט, גם אם זו נעשית, בין היתר בשים לב לחוות דעת רפואיות בנושא" (ע"פ 8653/10 **פלונת נ' מדינת ישראל**, פסקה 37 (28.7.2011)). עוד נקבע כי הגישה השלטת כיום הינה שאין לבחון את ההפרעות הנפשיות רק על פי ההגדרות ה"פורמליות" שלהן במדריכים המקצועיים, והבחינה חייבת להיות מהותית בהתאם לתסמינים. עם זאת, עדיין יש צורך להוכיח קיומה של מחלת נפש, וראו את הציטוט לעיל מתוך פסק הדין בעניין טייטל ואת ע"פ 6382/11 **קאדריה נ' מדינת ישראל**, פסקאות ל"ה-ל"ו (9.6.2013), לאמור:

"בחלוף הזמן, עברה נקודת הכובד לבחינת התסמינים של הליקוי, ממנו סבל הנאשם, חלף בחינת סיווגו הפסיכיאטרי הקלאסי של הליקוי כמחלת נפש... בעניין זלנצקי הטעימה השופטת ארבל (פסקה 33), כי "אין בדברים כדי לוותר על הדרישה לקיומה של מחלת נפש כתנאי מוקדם לכניסתו של אדם לגדר הסייג בסעיף 34 ואף אין בה כדי להקל מעוצמת הדרישה. כל שיש בדברים הוא לכלול בגדר המונח גם ליקויים אשר באופן מסורתי לא סווגו כמחלות נפש מסיבות שונות, אך אופי תסמיניהם ועוצמתם מעידים על היותם פסיכוטיים".

25. כלומר, שעדיין יש להניח תשתית לקיומה של מחלת נפש או לקיומו של ליקוי נפשי, ולו בהיבט המהותי, ואין בחוות הדעת של המומחה מטעם ההגנה או בדברים שמסר בחקירתו כדי לשכנעני שכך הם פני הדברים לגבי הנאשם.

התנאי השני - חוסר יכולת של ממש להבין את המעשים או את הפסול שבהם או להימנע מהם -

26. ניתן היה להפסיק את הדיון כבר בשלב הזה, שכן בהעדר הוכחה לקיומם של מחלת נפש או ליקוי שכלי - אין תקומה להגנה, אך נמשיך את הדיון בהתייחס לתנאי השני, ואקדים את המאוחר ואומר כי לשיטתי, מחוות הדעת של פרופ' לוי וחקירתו **לא** עולה כי הנאשם היה חסר יכולת של ממש להבין את מעשיו או להימנע מהם.

לשיטתו של פרופ' לוי, בימים שלפני האירועים התגבר המתח אצל הנאשם, על רקע האירועים הביטחוניים, ו"הקש ששבר את גב הגמל" היה מידע ששמע משיחה של שני אברכים באותו הבוקר לגבי פיגועים נוספים שאירעו סמוך לפני כן. ממשך וטוען פרופ' לוי כי בעקבות המידע ששמע, היכולת של הנאשם להפעיל ביקורת עצמית שותקה והייתה פגיעה משמעותית ביכולת השיפוט והריסון (עמ' 14). בחקירתו בבית המשפט הסביר פרופ' לוי כי כוונתו במונח פגיעה ביכולת הריסון היא למעשה פגיעה ביכולת של הנאשם להימנע מעשיית המעשים שביצע (עמ' 118).

27. הפסיקה קבעה כי אין צורך להוכיח חוסר יכולת **מוחלט** להבין את המעשה או להימנע ממנו, אלא "רק" חוסר יכולת של **ממש**, אלא שדבריו של פרופ' לוי אינם מלמדים כי כך היה.

לגבי החלופה הראשונה - חוסר יכולת של ממש להבין את הפסול שבמעשים - יובהר כי גם פרופ' לוי אינו טוען שהנאשם לא הבין שמעשיו פסולים והנאשם עצמו הסביר כי הוא הבין שמעשיו פסולים ואף הסביר כי הניח שייתפס וייעצר בגינם, משמע שהם אסורים על פי החוק.

לגבי החלופה השנייה - חוסר יכולת של ממש להימנע מהמעשים - טוען פרופ' לוי כי "הביקורת העצמית" של הנאשם "שותקה" וכי הייתה "פגיעה משמעותית ביכולת הריסון" שלו. שוב עושה המומחה מטעם ההגנה שימוש במונחים שאינם תואמים את לשון החוק, ולא בכדי. המומחה אינו קובע כי הנאשם היה במצב של חוסר יכולת של ממש

להימנע מהמעשים - והיה עליו לומר זאת, לו סבר שזה היה המצב. אין די בכך שבחקירתו מסר כי לשיטתו המדובר במונחים שמשמעותם זהה. יתרה מכך, יש לראות כי כאשר עומת פרופ' לוי עם אמירות שונות של הנאשם בחקירותיו, שמהן ניתן ללמוד דווקא על שיקול דעת ושיפוט תקין - השיב כי במצבו הנפשי של הנאשם חלו שינויים באופן תדיר, עד כדי טווחי זמן של דקות - ולכן על רקע זה יש להבין גם את הדברים שמסר הנאשם (וראו למשל את עמ' 135 ו-139). המומחה נמנע מלומר דברים נחרצים, ולא אומר שהנאשם לא יכול היה להימנע ממעשיו. שיתוק הביקורת העצמית ופגיעה ממשית ביכולת הריסון אינם שווים ערך לחוסר יכולת של ממש להימנע ממעשה אסור, ואני סבורה כי פרופ' לוי בחר במונחים "מתונים" גם לגבי תנאי זה, בשל שלא ניתן לקבוע שאכן הייתה חוסר יכולת של ממש מצד הנאשם להימנע מלבצע את מעשיו.

לכן, גם התנאי השני לא מתקיים.

התנאי השלישי - קשר סיבתי בין התנאי הראשון לבין התנאי השני -

28. תחולת הגנת אי השפיות מחייבת גם להוכיח את הקשר הסיבתי בין שני התנאים הראשונים. במקרה זה, אף אם היינו רואים בנאשם כמי שסובל ממחלת נפש ואף אם היינו קובעים כי הוא נעדר יכולת של ממש להימנע ממעשיו - לא הונח בסיס לטענה כי חוסר היכולת נובע מאותה מחלה. רוצה לומר, שאף אם הייתי משתכנעת כי הנאשם סובל ממחשבות שווא של גדלות באופן העולה כדי מחלת נפש, ואף אם הייתי משתכנעת שהוא לא יכול היה להימנע ממעשיו - הרי שלא הוסבר על ידי המומחה מטעם ההגנה כיצד מחשבות השווא גורמות לכך שהוא לא יוכל להימנע ממעשיו. מכאן, שגם לא התעורר ספק לגבי התנאי השלישי.

29. לסיכום, יש לומר שבחינת חוות הדעת של ההגנה כשלעצמה מחייבת את המסקנה כי הנאשם לא הרים את הנטל להראות כי יש ספק לגבי מצבו הנפשי.

חוות הדעת מטעם המאשימה -

30. אם לא די באמור מעלה, אזי שהמאשימה הוכיחה שהנאשם לא יכול לחסות תחת הגנת אי-השפיות, וזאת על יסוד חוות הדעת מטעם המאשימה, הקובעות כי לא מתקיימת הגנת אי השפיות, ומצאתי כי יש להעדיף אותן על פני חוות הדעת של פרופ' לוי.

31. ד"ר שסטקוב בדקה את הנאשם עת הגיע למרכז לבריאות הנפש "מעלה הכרמל" (להלן: "המרכז"), ביום 18.10.2015, מכוח צו הסתכלות שניתן ע"י ביהמ"ש השלום בחיפה במסגרת הליכי מעצרו של הנאשם. הנאשם שהה במרכז עד יום 21.10.2015.

חוות הדעת הראשונה הינה מיום 20.10.2015 (ת/40) ובה נכתב כי הנאשם אינו שרוי במצב פסיכיאטרי נכון לעת הבדיקה, מבדיל בין טוב לרע, יכול לנהל את ההליך המשפטי, אינו זקוק להמשך אשפוז או טיפול וכי מומלץ המשך בירור אבחנתי כולל ביצוע טסטים פסיכו-דיאגנוסטיים במסגרת אמבולטורית. מצוין, כי הנאשם מסר על כך שאביו אובחן כחולה סכיזופרניה ובאחד מהאשפוזים - האב התאבד. עוד צוין כי הנאשם מסר שמאז שחזר בתשובה יש לו הרגשה של "שליחות" ושקיימת השגחה אלוהית עליו, וכי בשבועיים שלפני האירועים, הרגיש מתוח מאוים ודאג לשלום הבנות שלו. בחוות הדעת מצוין כי בבדיקה הפסיכיאטרית מתאריך 18.10.2015 לא נמצאה עדות לקיום פסיכופתולוגיה מז'ורית וכי גם במהלך ההסתכלות במחלקה לא הייתה התנהגות הזייתית או חריגה כלשהי, לאמור: "בתוכן החשיבה לא נתגלו מחשבות שווא. יחד עם זאת מוסר על תחושת איום, על דריכות וחשדנות שמלווים אותו שנים רבות אשר הוחמרו בתקופה האחרונה ... שולל הפרעות בתפיסת חושים ולא נצפתה התנהגות הלוצינטורית." (עמ' 3). לכן, סיכומה של חוות הדעת הינה שהנאשם אינו סובל ממחלת נפש ומסוגל לעמוד לדין. יחד עם זאת, בסוף חוות הדעת, הוסיפה ד"ר שסטקוב כי לאור העובדה שהתגלו הפרעות בהליך החשיבה במהלך הבדיקה, לאור העובדה שקיימת תחושת חשדנות

שמלווה את הנאשם במהלך חייו, לאור מופנמות בולטת מצד הנאשם ולאור כך שאביו סבל מסכיזופרניה, אזי שלא ניתן לשלול סימנים פרודרומלים של הפרעה מהספקטרום הסכיזופרני ולכן יש צורך להמשך בירור אבחנתי, כולל ביצוע טסטים פסיכו-דיאגנוסטיים במסגרת אמבולטורית.

לגבי חוות דעת ראשונה זו, ד"ר שסטקוב אף הסבירה בחקירתה בבית המשפט כי רוב המחלות הפסיכיאטריות, כולל סכיזופרניה, "לא מתחילות מיד מסימנים קיצוניים ופסיכוזה" (עמ' 13, שורה 31), וכי בדרך כלל, בהתחלה, יש סימנים פרודרומלים, כלומר - סימנים מקדימים, כגון - הפרעות שינה, תנודות במצב הרוח, הסתגרות, ניתוק קשרים חברתיים וכו' (עמ' 14, שורות 7-2). לכן, ציינה ד"ר שסטקוב בחוות הדעת הראשונה שתחושת החשדנות והמופנמות של הנאשם עשויות להוות חלק מהסימנים המקדימים למחלה זו או אחרת, לרבות מחלות שנמצאות בספקטרום הסכיזופרני, ויש מקום להמשיך את הבירור והמעקב. ד"ר שסטקוב עוד הסבירה כי כאשר מגיע אליה נבדק, היא דואגת לרווחתו, ללא קשר לשאלה אם הוא עצור או נאשם, ולכן - המליצה על בירור רפואי יותר מעמיק שמא מתחילה להתפתח מחלה ושמה היא "מפספסת משהו" (כדבריה, בעמ' 14 שורה 15).

32. בחוות הדעת המשלימה מיום 29.6.2016 (ת/41), קיימת התייחסות ספציפית לשאלת מצבו הנפשי של הנאשם במועד האירוע. בחוות דעת זו, כותבת ד"ר שסטקוב, כי מעיון בחומרים מסקנתה הינה כי בעת ביצוע המעשים, הנאשם לא היה במצב חולני אלא שפעל על פי בחירתו החופשית ועל פי תכנים אידיאולוגיים וכי הוא תכנן את הביצוע מראש. עוד היא כותבת, כי במהלך הבדיקות המקיפות שבוצעו לנאשם במהלך תקופת ההסתכלות (בימים 18.10.2015 עד 21.10.2015) ובמהלך הבדיקות שבוצעו לו במסגרת הכנת חוות הדעת המשלימה (ביום 23.6.2016), לא נמצאו מחשבות שווא כלשהן ואף לא מחשבות שווא של גדלות, ובמילותיה: "הגענו למסקנה שהנבדק בעת ביצוע המעשים לא היה במצב חולני אלא פעל על פי בחירתו החופשית ותכנים אידיאולוגיים, תיכנן את הביצוע מראש במטרה דרך פרסום בתקשורת לעודד את עם ישראל לבצע מעשי נקם" (עמ' 5). בהתייחס לחוות הדעת של ההגנה צוין כי אין סתירה עקרונית בין חוות הדעת שכן גם מומחה ההגנה מציין שלא ניתן לקבוע האם הנאשם עבר למסלול החולני, וכי בבדיקות החוזרות שנערכו לנאשם לא נמצאו מחשבות שווא כלשהן, כולל מחשבות שווא של גדלות ואפילו לא נמצאו עדויות למחשבות גדלות בלבד. לאור האמור, מסקנת חוות הדעת המשלימה היתה שתכני החשיבה של הנאשם מוסברים על ידי השקפת עולם דתית ואידיאולוגית (ת/41, עמ' 5), כי הנאשם אינו סובל ממחלה נפשית במובן המשפטי של המילה, כי בעת ביצוע העבירות המיוחסות לא היה במצב פסיכוטי או אפקטיבי מזויר, כי בעת ביצוע העבירות המיוחסות לו הבדיל בין טוב לרע ובין רע לבין אסור וכי גם כיום הנאשם לא זקוק לאשפוז או לטיפול פסיכיאטרי.

במהלך חקירתה, חזרה והבהירה ד"ר שסטקוב את עמדתה לגבי כך שהנאשם לא סבל ממחלת הסכיזופרניה או מאפיזודה של המחלה במועד הרלבנטי, וכאמור הסבירה כי רוב המחלות הפסיכיאטריות, לרבות סכיזופרניה, לא מתחילות מיד באופן קיצוני אלא לרוב מתבטאות תחילה בסימנים מקדימים (וראו דבריה לעיל). ד"ר שסטקוב אף הסבירה כי אין כל עדויות מבחינתה למחשבות שווא בכלל ולמחשבות שווא של גדלות בפרט - בין אם במועד הבדיקות שבוצעו לנאשם באוקטובר 2015 ובין אם בבדיקות מחודש יוני 2016, והדגישה שלא היו לו מחשבות שווא שכאלו ביום האירוע (ואזכיר, כי לא היה תיעוד לגבי תחלואה פסיכיאטרית קודמת של הנאשם, ולא היה תיעוד לסימנים מקדימים כלשהם לקיומה של מחלת הסכיזופרניה, עובר לאירועים הנדונים, וזאת במובחן ובשונה מהמקרה שנדון בעניין ברוכים, שם הנאשם היה בטיפול פסיכיאטרי עובר לאירועים והיו עדויות לגבי קיומן של מחשבות שווא מספר שנים עובר למעשיו של הנאשם שם).

33. מסקנתיה של ד"ר שסטקוב מקובלות עלי, היא השיבה בצורה מפורטת לכל השאלות שהופנו אליה ושוכנעתי כי יש להעדיף את חוות דעתה ועמדתה על פני חוות דעתו ועמדתו של פרופ' לוי. חוות הדעת מתמודדת עם

מכלול הנתונים, ניתנו הסברים לממצאים, ניתן משקל לקשיים שחוה הנאשם, לא היה ניסיון להתעלם מאמירותיו או "מזער" אותן, ומצאתי כי ההתרשמות מהנאשם בסמוך למועד הקובע הייתה אותנטית יותר ומשקפת בצורה מקצועית נכונה יותר את מצבו בזמן האירועים, ויש להעדיף את המסקנות הסומכות על הבדיקות בסמוך לאירוע על פני הבדיקה והממצאים של פרופ' לוי אשר בדק את הנאשם זמן רב לאחר האירועים.

עמדתי זו לגבי העדפת חוות הדעת של ד"ר שסטקוב על פני חוות הדעת של פרופ' לוי, לוקחת בחשבון אף את טיעוניו של בא כוחו של הנאשם בסיכומיו לגבי ניסיונה המקצועי של ד"ר שסטקוב בהשוואה לניסיונו של פרופ' לוי. אומר כי לא מצאתי שיש ממש בטענות אלו, ואולי מן הראוי היה שלא להעלותן. בדומה, אין לקבל טענות נוספות של ההגנה לגבי חוות הדעת של ד"ר שסטקוב, וטרם סיום הדיון בפרק זה אתייחס בקצרה לנושאים אלו:

34. בא-כוח הנאשם טוען כי נפל פגם בכך שלמרות שד"ר שסטקוב סברה שיש מקום לשליחת הנאשם לבדיקות פסיכו-דיאגנוסטיות, הרי שהדבר לא בוצע במסגרת תקופת ההסתכלות וממשיך וטוען, כך ניתן להבין, שאולי לו היו מתבצעות בדיקות שכאלו ניתן היה להגיע למסקנה באשר לקיומה של מחלת נפש במועדים הרלבנטיים (בבחינת מעין "מחדל חקירה" או "נזק ראיתי", בהשאלה). לא אוכל לקבל טענה זו. ד"ר שסטקוב הסבירה וחזרה והסבירה כי מסקנתה היא שביום האירוע הנאשם לא סבל ממחלת נפש כלשהי ובאופן ספציפי לא סבל מסכיזופרניה ולא היה בעיצומו של התקף פסיכוטי זה או אחר. עם זאת, לאור העובדה שאביו סבל ממחלת הסכיזופרניה (ועל כך אין חולק) ולאור תחושת החשדנות שמלווה אותו והמופנמות שלו - יתכן והוא זקוק לעזרה ויתכן ויש מקום להמשיך את הברורים על מנת למנוע מצבים עתידיים. העובדה שד"ר שסטקוב חשבה שיש מקום להמשיך בבדיקות מעמיקות יותר על מנת לבחון את הקשיים של הנאשם ועל מנת להיות ערוכים לקראת העתיד לבוא, אינה מלמדת על כך שיש סימני שאלה באשר למסקנתה לגבי העבר, כלומר לגבי המועד הרלבנטי.

35. טענה נוספת אשר בפי בא-כוח הנאשם מתייחסת לכך שבמהלך עריכת חוות הדעת השנייה (ביוני 2016), נבדק הנאשם על ידי כמה רופאים ומפנה לכך כי בחוות הדעת השנייה צוין כי הבדיקה השנייה נערכה בנוכחות צוות רופאים פסיכיאטריים מומחים. לטענתו, מן הראוי היה להגיש חוות דעת מטעם כולם, או שלא לתת משקל לחוות הדעת של ד"ר שסטקוב אשר למעשה לא ביצעה בלעדית את הבדיקות ביוני 2016. אף טענה זו - דינה להידחות. אין כל פסול בכך שבעת הבדיקה החוזרת שבוצעה לצורך השלמת חוות הדעת, נכחו כמה מומחים ביחד עם ד"ר שסטקוב ואף אין כל פסול בכך שהיא זו שסיכמה את הדברים וכתבה את חוות הדעת, במיוחד לאור העובדה שהיא גם כתבה את חוות הדעת הראשונה. אין כל טענה לפיה ד"ר שסטקוב לא הייתה במהלך הבדיקה החוזרת וכי לא בדקה את הנתונים באופן אישי. לכן העובדה שהיא "פנל של מומחים" (כלשון בא כוח הנאשם), אינה מכרסמת במשקל חוות הדעת השנייה ואינה פוגעת במהימנותה או במקצועיותה של ד"ר שסטקוב.

36. טענה אחרונה הייתה כי ד"ר שסטקוב לא קיימה שיחות עם בני המשפחה של הנאשם לגבי התחלואה המשפחתית ובמיוחד מצבו הקשה של האב, ולכן - חוות הדעת שלה חלקיות ושגויות. לא מצאתי שהיה כל טעם בברורים מקיפים לגבי המצב המשפחתי, שעה שברור היה שהאב של הנאשם סבל ממחלת הסכיזופרניה ואת זאת ציינה ד"ר שסטקוב כבר בחוות הדעת הראשונה. המדובר בקרוב משפחה מדרגה ראשונה ולכן, אין חשיבות למידע לגבי תחלואה נוספת במשפחה - וממילא אין בקיומם של קרובי משפחה נוספים שסובלים ממחלה זו או אחרת כדי לשנות את המסקנה לפיה הנאשם לא היה חולה בעת ביצוע המעשים (ולא למותר לציין שוב כי גם פרופ' לוי לא טוען שהוא היה חולה או שיש לו סכיזופרניה, במועד האירועים או היום). אף שאחותו של הנאשם פרטה בעדותה באופן נוגע ללב את הרקע המשפחתי של התחלואה בסכיזופרניה, ותיארה בפרטים את החיים בצל מחלתו של אב המשפחה, היא עצמה ציינה בחקירתה כי איננה יודעת האם ככל והייתה נפגשת עם ד"ר שסטקוב, היה בכך כדי לשנות את מסקנות חוות הדעת, וכי היא עצמה לא פנתה וביקשה להיות מזומנת לשיחה עם הגורמים המטפלים (עמ' 78). האחות אף

העידה בבית המשפט כי מעולם לא חשבה שיש משהו "לא בסדר" מבחינה נפשית עם הנאשם, שכן לא היו אמירות או התנהגויות שעשויות היו לגרום לה לחשוב שיש בעיה, והיא אף העידה שהפעם הראשונה שחשבה שיש לו בעיה הייתה כאשר פגשה את הנאשם בעת מעצרו בעקבות האירועים, ואז הוא הסביר לה כי כאשר עשה את המעשים המיוחסים לו הרגיש כאילו "התעברה בו רוח" (עמ' 77, שורות 20-6). בחקירתה הנגדית חזרה אחותו של הנאשם על עמדה כי כאשר פגשה את הנאשם כשלושה ימים עובר לאירועים "הכול היה נראה רגיל לחלוטין, לא היה שום סממן ולו הקל שבקלים וכמו שאתה בעצמך אומר אני יודעת לזהות, לא היה לי סממן שמהו, שמשהו מהאסון הזה הולך, הולך להגיע" (עמ' 82, שורות 11-10). לפיכך, יש לדחות את טענת ההגנה לפיה יש פגם בחוות הדעת של ד"ר שסטקוב בשל שלא פגשה את האחות של הנאשם או בני משפחה אחרים.

סיכום ביניים לגבי המצב הנפשי -

37. מהמקובץ עולה כי לא אוכל לקבל את חוות הדעת של מומחה ההגנה, ולו מן הטעם שהיא מבוססת על אמירות בלתי מהימנות של הנאשם, וכי יש להעדיף על פניה את חוות הדעת של מומחית המאשימה. כנגזר מכך, לא שוכנעתי שבמועד הרלבנטי הנאשם סבל ממחלת נפש או מליקוי נפשי שיש בו כדי לפגוע באופן ממשי ביכולתו להבין את מעשיו או להימנע מביצועם, ומשכך לא קמה לו הגנת אי השפיות.

קביעה זו רלבנטית לשני האירועים ולכן, עתה יש להמשיך את הדיון בכל אחד מהם במובחן.

האירוע הראשון -

עבירת ניסיון הרצח - היסוד העובדתי -

38. באשר ליסוד העובדתי בעבירות ניסיון, נקבע בפסיקה כדלקמן:

"היסוד העובדתי של הניסיון הוא אותה התנהגות אשר מגדר הכנה יצאה ולגדר השלמת העבירה המוגמרת לא הגיעה (ראה ע"פ 400/88 **ע"ת נ' מדינת ישראל**, בעמ' 782). המאפיין התנהגותי, שהיא ביטוי התנהגותי ("מעשה גלוי לעין": ע"פ 61/51 **אבו גוש נ' היועץ המשפטי לממשלה** בעמ' 1252), המהווה חוליה (ולו ראשונה: ראה ע"פ 121, 50/65 **וויידנפלד ואח' נ' היועץ המשפטי**, בעמ' 13) בשרשרת חוליות התנהגותיות מתאימות שהיו מוליכות להשלמת היסוד ההתנהגותי אלמלא הופסקו ... די לה לאותה התנהגות, כדי שתהווה ניסיון לעבור עבירה, אם היא יצאה מגדר התנהגות מכינה בלבד, והיא מצויה באותו אזור התנהגותי המותחם בגבולו האחד בהתנהגות מינימאלית שכבר אינה הכנה, ובגבולו האחר בהתנהגות שכבר משלימה את העבירה המוגמרת ("מיתחם הניסיון"). על-כן, אם שלב ההכנה מתאפיין בכך שהנאשם רוכש אמצעים, אוסף מידע, מתכנן ועושה פעולה המכוונת ליצור תנאים לביצוע העבירה, הרי שלב הניסיון הוא מעבר לכך, ויש בו פעולה או פעולות שהן חלק מסדרת פעולות שלולא הופרעו היו מקיימות את היסוד ההתנהגותי של העבירה. ההכנה בלבד אינה מספקת. נדרשת "תנועה" לעבר הביצוע, היוצאת משלב ההכנה."

ע"פ 5150/93 **סריס נ' מדינת ישראל**, פ"ד מח(2) 183 (1994), להלן: "**עניין סריס**", עמ' 186.

39. בע"פ 5927/11 **הררי נ' מדינת ישראל** (23.8.2012), להלן: "**עניין הררי**", פסקה 63, צוין כך:

"בית משפט זה קבע, כי "ניסיון לבצע עבירה עשוי להתקיים כבר מהרגע שבו גמלה בלבו של המבצע החלטה סופית לבצע עבירה והוא ניגש לביצועה בפועל" (ע"פ 9511/01 קובקוב נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(2) 687, 694 (2002)). עם זאת, ייתכן גם שבטווח שבין החלטה לבצע

עבירה לבין תחילת הביצוע תינקטנה פעולות הכנה, שאינן ענישות. כדי לחצות פער זה ולהיכנס לתחום הניסיון, נדרשת "קפיצה איכותית" (גור-אריה, בעמ' 528) משלב ההכנה לשלב הביצוע. בענייננו, גם בא כוח המדינה הסכים, כאמור, שפעולותיהם של הנאשמים ביום 20.1.2010 הן בגדר הכנה בלבד ונוטה אני להסכים עימו, שכן הפעולות שנקטו הנאשמים באותו שלב כללו בעיקר סיורים באזור ותצפיות על ביתו של בליסה, ונוכח קביעתו של בית משפט קמא, ייתכן שכבר בשלב זה הצטיידו הנאשמים גם באקדח, ואלה הן פעולות המתאימות, ככלל, לפעולות הכנה..."

40. לאורך השנים, פותחו בפסיקה מבחנים שונים שסייעו בסיווג נסיבות מסוימות ככאלו שמגבשות עבירת ניסיון. בע"פ 1996/11 נחאל נ' **מדינת ישראל** (23.12.2014), להלן: "**עניין נחאל**", עמ' 10-11, פירט בית המשפט העליון את ארבעת המבחנים המסורתיים שנדונו בפסיקה, וציין כי מבין ארבעת המבחנים המסורתיים אומצו בפסיקה שני מבחנים, לאמור:

"עבירת הניסיון מוגדרת על דרך השלילה, במעשה שאין בו הכנה בלבד ושהוא חוליה בשרשרת המעשים לקראת ביצוע העבירה [סעיף 25 לחוק העונשין; דברי ההסבר להצעת חוק העונשין (חלק מקדמי וחלק כללי), התשנ"ב-1992, ה"ח 115, 128]. משאין בהגדרה נגטיבית זו כדי ללמד אימתי יהוו מעשיו של פלוני מעשים החוצים את רף ההכנה לביצוע העבירה גרידא, התגבשו במרוצת השנים מבחנים שונים לסיווג מעשיו של פלוני כניסיון לביצוע העבירה המושלמת. בין המבחנים שהוצעו נמנים: מבחן המעשה האחרון; מבחן תחילת הביצוע; מבחן הקרבה המספקת; ומבחן החד-משמעות ("הסרט האילם")."

...

לפיכך, מארבעת המבחנים המסורתיים לשרטוט קו הגבול שבין מסדרון הפעולות המהוות הכנה ג דא ובין טרקלין הפעולות הבאות בגדר עבירת הניסיון, נותרו שני מבחנים עיקריים: מבחן הקרבה המספקת ומבחן החד משמעות. על-פי מבחן הקרבה המספקת, נקודת המוצא כאמור היא העבירה המושלמת, ממנה יש לבחון לאחור, בבחינת המעשים החסרים, האם מעשיו של פלוני התקרבו באופן מספק, מוחשי ומסוכן אל ביצוע העבירה המושלמת. נקודת המוצא של מבחן החד-משמעות היא הפוכה, ולפיו נבחנות הפעולות שכבר ביצע פלוני כבמעין סרט אילם. לפי מבחן זה, מעשיו של פלוני יבואו בגדר עבירת הניסיון אם כוונתו הפלילית לביצוע העבירה המושלמת עולה באופן חד-משמעי ומשתקפת באופן ברור ממעשיו."

41. יש קושי לגזור גזירה שווה בין המקרה הנדון לבין מקרים אחרים שנדונו בפסיקה, שכן כל מקרה נבחן לגופו, ושרשרת הפעולות הנבחנות משתנה לגבי כל מקרה וכל סוג של עבירה. עם זאת, אפנה בכל זאת למספר דוגמאות שנדונו בפסיקה, ולו על מנת להקל על הבנת הקורא את אופן יישום ההלכה במקרה דנן, בהמשך הדברים.

42. בעניין סריס, דובר אומנם בעבירת ניסיון אונס, אך מהדיון עולה ההבחנה בין פעולות **ההכנה** שנקט הנאשם שם, שכללו נסיעה למקום שבו סבר שיוכל לבצע את העבירה, איתור קורבן פוטנציאלי, עצירת הרכב והליכה אחרי הקורבן, ובין הפעולות שחצו את סף ההכנה בלבד, אל עבר תחילת מימוש העבירה, שכללו את ההתקרבות של הנאשם למתלוננת עד כדי שרדף אחריה, תפס אותה, סתם את פיה, חיבק אותה בחוזקה, נאבק בה ומשך אותה לכיוון הסלעים שבצד הדרך (שם, עמ' 188).

43. בעניין הררי, הנאשמים זוכו בבית המשפט המחוזי מעבירת ניסיון לרצח. בית המשפט העליון דחה את ערעור המאשימה על הזיכוי מעבירה זו, ובהתייחסו לפעולות שהוכח כי ביצעו הנאשמים ציין את הדברים הבאים (בפסקה 64):

"... כדי שניתן יהיה לקבוע שנחצה גבול ההכנה והחל שלב הניסיון נדרש ראשיתו של מעשה שיש

בו כדי לגלם את התחלת הגשמת הכוונה, או אף התחלה של ביצוע המעשה האסור. זו, לדעתי, החוליה החסרה בניסיונה של המדינה להוכיח את עבירת הניסיון, אשר בטענותיה מבקשת, במובן מסויים, למזער עד כדי להתעלם מדרישת היסוד העובדתי בעבירת הניסיון, במצבים בהם בולט עד מאוד היסוד הנפשי. כפי שצוין לעיל, אין מבחן מוגדר וברור באמצעותו ניתן לזהות נקודה על ציר המעשים ולסמנה כתחילתו של ניסיון ויציאה מגבול ההכנה. עם זאת, הפסיקה, כמו גם הספרות המשפטית, שהוזכרו לעיל, סיוגו פעולות מסוימות כפעולות הכנה (תצפיות, סיורים ואף הצטיידות בנשק). אלה הן הפעולות שביצעו הנאשמים בענייננו. אכן ניתן ללמוד מהן שהנאשמים פעלו כדי לגבש תכנית קונקרטית לפגיעה בבליסה, ונקטו לשם כך בפעולות הכנה, אותן גם ניסו לטשטש באמצעים שונים מטעמים מובנים, אך לא ניתן ללמוד מהן שלנאשמים היתה כבר תכנית כזו וכי ביקוריהם במקום היו חלק מהניסיון להוציאה לפועל."

44. בעניין קובקוב (ע"פ 9511/01 **קובקוב נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(2) 687 (2002)), הנאשם הצטייד במספר בקבוקי תבערה, הטמין חלק מהם בסמוך למסגד ביפו שבו היתה קודם לכן התקהלות של קהל רב שזרק אבנים לעבר המסגד (על רקע פיגוע קשה שארע יום קודם לכן), נטל שניים בכיסיו והגיע בסמוך למסגד. כאשר נוכח כי במקום שוטרים רבים וכי אין במקום אנשים ממוצא ערבי, עזב את המקום ואז נעצר בשל שעורר את חשדם של השוטרים במקום והם עקבו אחר מעשיו. נקבע כי מעשיו של הנאשם שם לא חצו את גבול ההכנה, וכי לא התגבשה תכנית קונקרטית לביצוע מעשה העבירה, למרות שהוא התקרב את המקום ששם סבר שנמצאים "אנשים ממוצא ערבי" עם שני בקת"בים בכיסיו.

בחינת מהלכיו של הנאשם במקרה הנדון -

45. הואיל ולא הייתה מחלוקת באשר לתיאור העובדתי של מהלך הדברים כפי שפורט בכתב האישום בסעיפים 2 ו-3 בהתייחס לאירוע הראשון, ולאחר בחינת עדותו של הנאשם והסרטון מהבנק (ת/4), עולה כי העובדות הרלבנטיות לצורך בחינת השאלה שעל הפרק, הן הבאות:

ביום האירוע, 13.10.2015, בסביבות השעה 11:00 הצטייד הנאשם בביתו בסכין, בסכין יפנית ובפטיש ונסע לרחוב זבולון במרכז קריית אתא. הנאשם הגיע לרחוב זבולון, ויצא מרכבו תוך שהוא מחביא את הסכין בשרוול הימני של חולצתו. בשלב זה, הבחין הנאשם בפלוני וסבר שהוא ממוצא ערבי. הנאשם האט את מהירות הליכתו על מנת שפלוני יחלוף על פניו. בשלב זה, כאשר הנאשם הולך ברחוב מאחורי פלוני, נכנס פלוני לתוך סניף הבנק. הנאשם המתין לצאתו של פלוני כמה דקות, ומשלא יצא, הנאשם עזב.

בנוסף, בעדותו בבית המשפט מסר הנאשם בהתייחס לאירוע הראשון את הדברים הבאים:

"אז כמו שאמרתי לקחתי את הסכינים ואת הפטיש ולקחתי, ירדתי לאוטו ונסעתי מהמרכז לקריית אתא. יצאתי מהמרכז, הלכתי ככה ברחוב והבחנתי באיזה אדם שנראה ערבי. והלכתי אחריו קצת איזה כמה מטרים. ולא יודע משהו כזה מנע ממני לעשות משהו. לא פחד או משהו, אבל סתם לא הרגשתי שזה מה שאני צריך לעשות. שזה הקורבן, שזה המטרה שלי. ואז שכבר חשבתי עם עצמי הוא כבר נכנס לבנק. נכנסתי קצת אחריו, איזה שני צעדים פנימה כדי לראות מה הוא עושה. ראיתי שהוא מפקיד כסף. **בשלב הזה לא ידעתי אם בכלל אם אני רוצה לתקוף אותו או לא רוצה לתקוף אותו.** חיכיתי איזה שתי דקות בחוץ ואמרתי זה בטח לא זה. כי לא הרגשתי שזה זה. לא הרגשתי שזה הוא שאני צריך לתקוף אותו. וחזרתי לאוטו, ..."

(עמ' 179, שורות 1-8, ההדגשות אינן במקור).

בהודעתו השנייה במשטרה מיום 15.10.2015 (ת/8), תיאר הנאשם את מהלך האירועים לאחר שהבחין

בפלוגי, כך:

"... בהתחלה הוא הלך אחרי ואני האטתי את קצב ההליכה שלי כדי שהוא יעבור אותי לפני שאני ינצל את זה ויפגע בו בעזרת הסכין מטבח שעלי. **עד שגיבשתי את המחשבה שלי ודרך הפעולה, אותו ערבי נכנס לבנק** ... נכנסתי ונעמדתי בכניסה לבנק כדי לראות מה הוא עושה והחלטתי וחכות [צ"ל "לחכות"] לו בחוץ. לאחר שתיים או שלוש דקות הוא לא יצא אז החלטתי לחפש מטרה אחרת לפגוע בה. חזרתי לאוטו ונסעתי..."

ועל גרסה זו חזר הנאשם גם בחקירתו מיום 25.10.2015 (ת/9, עמ' 3).

46. לשיטתי, יישום ההלכות האמורות על המקרה דנן מחייב את המסקנה כי לא הוכח מעבר לכל ספק סביר שהנאשם חצה את הגבול הדק שבין פעולות ההכנה לבין פעולות הביצוע. ההכנה כללה את ההצטיידות בסכין, בסכין "יפנית" ובפטיש, את הנסיעה למרכז קריית אתא, את החיפוש אחר הקורבן הפוטנציאלי ואף את תחילת המעקב אחריו, אלא שבדיוק בנקודת זמן זו - טוען הנאשם עצמו כי לא התגבשה דעתו לגבי כך שפלוגי הוא אכן הקורבן המתאים ומסביר כי הוא לא גיבש את תכנית הפעולה לגבי פלוגי באותו רגע ולא היה בטוח שהוא רוצה לפעול כלפיו. בהתאם, הנאשם לא צמצם את הטווח בינו ובין פלוגי עד כדי מרחק שממנו יוכל לדקור אותו "בהצלחה", הנאשם לא פנה לפלוגי במטרה לוודא את נכונות הסברה שלו כי פלוגי הוא ממוצא ערבי, והנאשם לא הוציא את הסכין מתוך שרוול חולצתו כהכנה לביצוע הדקירה.

לפיכך, ולו על פי מבחן "הקרבה המספקת", כאשר בוחנים את "המהלכים החסרים" מנקודת המבט של העבירה המושלמת, המסקנה העולה היא כי הנאשם לא עבר את הסף שבין פעולות ההכנה אל עבר מתחם הניסיון של עבירת ניסיון הרצח. אמנם, נדבך מרכזי במסקנתי הינו דבריו של הנאשם עצמו לגבי כך שהוא לא החל את שלב הביצוע כיוון שהביצוע "לא התגבש", אך לגבי נקודה זו, יש לאמץ את דבריו (אשר היו עקביים מרגע החקירה הראשונית ועד העדות בבית המשפט בנושא זה), ולמצער - כל ספק בהקשר זה יפעל לטובתו של הנאשם.

אבהיר עוד, כי לא ניתן להקיש מן העובדה כי בסמוך לתום האירוע הראשון אירע האירוע השני, ובו מימש הנאשם את תכניתו ואכן דקר את המתלונן, על המקרה הראשון. בעת בחינת היסוד העובדתי של האירוע הראשון יש "לנטרל" את התרחשותו של האירוע השני, והמסקנה הינה כפי שפורט מעלה.

לכן, לא הוכח מעבר לכל ספק סביר היסוד העובדתי של עבירת ניסיון הרצח לגבי האירוע הראשון.

היסוד הנפשי -

47. נוכח המסקנה לגבי היסוד העובדתי, אין צורך להמשיך את הדיון בכל הנוגע להתקיימותו של היסוד הנפשי באשר לאירוע זה.

אשר על כן, אציע לזכות את הנאשם מעבירת ניסיון הרצח בהתייחס לאירוע הראשון.

האירוע השני -

היסוד העובדתי -

48. כפי שהוזכר, אירוע זה אף הוא צולם ולכן לא היתה מחלוקת עובדתית באשר לרוב שלבי האירוע. מצפיה בסרטון מהסופר (כאשר למעשה קיימים שני סרטונים של מצלמות האבטחה ועוד סרטון של מצלמה מטלפון נייד, ולוח צילומים) - עולה בבירור כי הנאשם פסע בין המעברים בסופר כאשר הסכין מוחבאת בשרוול החולצה, עד אשר איתר

את המתלונן, כאשר הוא מסדר מוצרים במחלקת המוצרים הקפואים. הנאשם עצר במעבר המקביל, התבונן במתלונן, ולאחר מכן ביצע "פעולת איגוף" והגיח מאחוריו. הנאשם שלף את הסכין כשנייה לפני שהגיע לטווח של מגע עם המתלונן ואז החל לדקור את המתלונן נמרצות מספר פעמים באזור המותן, הגב התחתון והכתף. המתלונן החל לבעוט בנאשם ואז החל לברוח, אך הנאשם רדף אחריו כשהסכין בידו. בשלב מסוים, התקרב הנאשם שוב למתלונן, אך המתלונן חסם את דרכו באמצעות עגלה של סחורה ולא אפשר לו להמשיך ולדקור אותו. בשלב זה הפסיק הנאשם את המרדף, והמתלונן פונה לחדר סמוך.

העובדות מעלה עולות בבירור מהסרטון והנאשם אף הודה בהן.

49. טרם נבחן את משמעות העובדות, נתייחס בקצרה לשתי המחלוקות העובדתיות שאוזכרו.

באשר לתנועת ההנפה המאיימת כלפי העובד הנוסף - עיון בסרטון ת/31, במזכר הצפייה בו (ת/32, עמ' 1) ובלוח הצילומים מתוך הסרטון (ת/35), תומכים במסקנה כי הנאשם אכן הניף את ידו כאשר הוא אווז בסכין בתנופת הנפה מאיימת, כלפי העובד האחר אשר נקרה בדרכו במהלך המרדף אחרי המתלונן בין המעברים של הסופר. לכן, אין בסיס להכחשתו של הנאשם נתון עובדתי זה, אם כי נתון זה אינו בעל משמעות, שכן לא מיוחסת לנאשם כל כוונה לפגוע גם בעובד הנוסף, ולא ברורה מטרת הנפת היד.

50. באשר לעזיבת הזירה - מעיון בסרטון ת/25 שצולם באמצעות הטלפון הנייד של אדם אשר נכח בסופר בעת האירוע, עולה כי מיד בסמוך לתום המרדף, כאשר המתלונן ברח לכיוון חלקו האחורי של הסופר, הנאשם הוסיף לעמוד במקום כאשר הוא אווז בסכין. בשלב מסוים הנאשם שמט את הסכין, כשהוא מלווה על ידי אדם לבוש חולצה כהה, בהליכה. מעיון בתצלומי החניון של הסופר (ת/24, ת/25) עולה כי מייד עם הגעתו של הנאשם בליווי אותו אדם אל דלת היציאה של הסופר, החל הנאשם לרוץ במהירות לעבר רכבו, כאשר מספר שניות אחר כך נראים אנשים רודפים אחריו בחניון. כלומר, לגבי נסיבות סיום האירוע, ניתן לומר כי מחד גיסא, הימלטותו של הנאשם לא הייתה מיידית, והוא נותר עומד כאשר הסכין בידו זמן מה בטרם החל בהליכה לכיוון היציאה של הסופר, ומאידך גיסא - עם הגיעו לדלת הסופר החל להימלט בריצה לכיוון רכבו. בהקשר זה העיד במשטרה מנהל מחלקה בסופר, מר שלמה כהן, שעדותו במשטרה הוגשה וסומנה ת/16, כי לאחר שהנאשם הניח את הסכין על הרצפה, הוא התחיל ללכת לכיוון היציאה ואז פתח בריצה לכיוון החוצה, בעוד אותו כהן רודף אחריו ושומר עמו על קשר עין. כהן העיד עוד כי ראה את הנאשם רץ לכיוון הרכב שלו, והזעיק את המאבטחים של הקניון הסמוך (ת/16, עמ' 2). אין חולק שהנאשם נתפס כאשר היה בתוך רכבו. לכן, לאור הראיות שנסקרו ניתן לומר שהנאשם אכן לא עזב את הזירה מיידית לאחר האירוע, אך גם לא ניתן לומר שהוא לא ניסה להימלט מיד בעת הגעתו לדלת היציאה מהסופר. מכל מקום, השאלה האם ניסה הנאשם להימלט אם לא, איננה בעלת משמעות לצורך ההכרעה ולא אוסיף לדון בה.

51. עתה, נוכח העובדות המוכחות שפורטו לעיל, נשאלת השאלה אם מתקיים היסוד העובדתי של עבירת ניסיון הרצח - ולשיטתי, לא יכול להיות ספק כי התשובה הינה בחיוב. הנאשם הגיע מאחורי המתלונן ודקר אותו מספר פעמים מאחור, תוך גרימת פגיעות משמעותיות במתלונן, ובהמשך אף רדף אחריו ונאבק בו, עד אשר המתלונן הורחק מהמקום. יש בכך כדי לקיים את היסוד העובדתי של עבירת הניסיון לרצח.

היסוד הנפשי -

52. בעת שמסר את תשובתו לכתב האישום, טען הנאשם כי לא התגבשה אצלו הכוונה להמית בהתייחס לאירוע השני. במהלך החקירה בבית המשפט, ניסה הנאשם לחזור על עמדה זו, וטען כי הוא "רק" רצה לפגוע באופן כללי באדם ממוצא ערבי, אך לא הייתה לו כוונה להמיתו (עמ' 218, שורות 24-14 ועמ' 219, שורות 4-1). אני מוצאת שעדותו לגבי הכוונה הייתה בלתי אמינה, אינה מתיישבת עם מעשיו בפועל וסותרת את הדברים שאמר בחקירותיו עובר

לדין בבית המשפט. ואפרט.

בחקירתו הראשונה של הנאשם במשטרה, סמוך לאחר האירוע השני, הוא נשאל: "מה ניסית שיקרה לקרבן?", והשיב: "רציתי שהוא ימות" (ת/7, מע' 2, שורות 27-28).

בתחילת חקירתו השלישית של הנאשם במשטרה, כאשר הנאשם התייעץ עם עורך דינו סמוך לתחילתה, הגיב הנאשם לחשדות שהוקראו לו ומסר: "לגבי החשדות שהקראת לי. אני מבין את החשד שהקראת לי אבל אני כופר בחשד הזה כלומר אני לא רציתי לרצוח בכלל ובטוח לא את הבחור המסכן שאותו דקרתי." (ת/9, עמ' 1 שורות 1-3), אך בהמשך החקירה, הנאשם אמר את הדברים הבאים (ת/9, עמ' 3, שורות 66-73):

"ש. מה רצית לעשות כך שדקרת את הבחור?

ת. אני רציתי לתת פורקן לרגשות ולסערה שהייתה בי, לנקום.

ש. מה זאת אומרת לנקום?

ת. כמו שהם עושים לנו ברחובות רציתי גם אני לנקום ולדקור ערבי באיזו מקום קיווייתי לחזור חזרה הביתה ולהירגע.

ש. האם אתה מודע לכך שהדקירות אותם מבצעים מפגעים ערבים הביאו למותם של יהודים?

ת. אני מודע לכך שיכולה להיגרם מיתה על ידי זה שדוקרים, אבל באותו רגע לא חשבתי על דווקא משהו מסוים חשבתי לנקום לא חשבתי על משהו ספציפי פשוט להוציא את האגרסיות האלה ממני."

כאשר בחקירה השלישית הוצג לנאשם הסרטון המתעד את האירוע השני, הוא נשאל: "מה רצית לעשות בכך שרדפת אחריו?", השיב: "רציתי להמשיך לתקוף אותו" (ת/9, עמ' 4, שורה 103), ובהמשך, עומת הנאשם עם טענתו בתחילת החקירה לפיה לא התכוון לרצוח את המתלונן, וכך השיב:

"ש. בתחילת החקירה אמרת שלא הייתה לך כוונה לרצוח, בסרטון האבטחה שהצגתי לך רואים אותך דוקר מס' פעמים ואחרי הקורבן בורח אתה ממשיך ורודף אחריו כאשר הסכין בידך וממשיך לתקוף אותו. איך התנהגות זו מתיישבת עם הכוונה לא לרצוח?

ת. לא הייתה לי כוונה לרצוח בצורה מסוימת אלא כוונה לתקוף באופן כללי להוציא אגרסיות."

(ת/9, עמ' 5, שורות 115-118).

53. מכאן, שהנאשם מודה בחקירה הראשונה כי כן התכוון להמית את ה"ערבי" שהחליט לדקור, אישר שהוא רצה לנקום על הרג, אישר שהוא יודע שכאשר דוקרים את הקורבן הוא עלול למות, ואישר כי התכוון לתקוף את הקורבן ורק לא הייתה לו כוונה "לרצוח בצורה מסוימת". אני סבורה כי דבריו אלו מחייבים את המסקנה כי התכוון באופן ברור להמית את הקורבן שבחר, כי היה מודע שהדקירות עשויות להביא למות הקורבן - וכי אין מקום לקבל את גרסתו בבית המשפט לפי "רק" התכוון לפגוע אך לא להמית.

54. מעבר לכך, גם בהתעלם מאמירותיו של הנאשם, ניתן ללמוד על הכוונה להמית גם לאור מבחני העזר יצירי הפסיקה, שנקבעו בהקשר זה.

בע"פ 290/87 סבאח נ' מדינת ישראל, פ"ד מב(3) 358 (1988), נסקרו מבחני העזר אשר נועדו להתחקות אחר הכוונה, כגון:

"א. הכלי ששימש לביצוע המעשה ...

ב. צורת הביצוע; טיב הפגיעה - ביצוע הריגה על-ידי דקירות... מכות פטיש... מכות גרזן... יריות אקדח... הוא ביצוע, שמעיד מתוכו, בדרך כלל, על כוונת קטילה, בשונה ממכות רגילות... כל זאת כפוף למבחנים האחרים, שכן דקירה תוך קטטה יכולה לשלול הכוונה... כשם שמכות רבות במיוחד יכולות להעיד על כוונה.

ג. ריבוי הפגיעות - ריבוי פגיעות מעיד, בדרך כלל, על כוונה, וזאת בשונה מפגיעה בודדת...

ד. מקום הפגיעה - פגיעה באזורים רגישים במיוחד, שכל אחד יודע כי הפגיעה בהם רעה, אף היא מלמדת על הכוונה: מכות או יריות בראש... פגיעות בחזה וכדומה..."

(וראו אף את ע"א 131/08 זידאן נ' מדינת ישראל (20.2.2013) פסקה 41; ע"פ 7520/02 חמאתי נ' מדינת ישראל, פ"ד נח (2) 710, 717; וע"פ 1632/08 טורק נ' מדינת ישראל (4.6.2009) פסקה 11, לגבי יישומם של "מבחני העזר").

55. יישום מבחני עזר אלו על המקרה הנדון מלמד כי היתה קיימת כוונה להמית מצד הנאשם באירוע השני. הנאשם עשה שימוש בסכין שלהבה באורך של מספר סנטימטרים, תקף את המתלונן מאחור בהפתעה, וגרם לו מספר דקירות בגב ובצד, במרכז הגוף. הנאשם אף המשיך לרדוף אחר המתלונן ובכך גילה את דעתו כי כוונתו "להשלים את המשימה", והתנהגויות אלו במצטבר מחייבות את המסקנה כי קמה לפחות חזקה באשר לכוונה להמית, אותה לא הצליח הנאשם לסתור.

משמע, שגם במנותק מאמירתו של הנאשם עצמו באשר לכוונתו להמית את המתלונן באירוע השני, ניתן ללמוד על כוונתו זו גם מבחינת מעשיו באספקלריית המבחנים שנקבעו בפסיקה.

סיכום לגבי עבירת ניסיון הרצח באירוע השני -

56. לאור האמור מעלה, הוכחו מעל לכל ספק סביר יסודות העבירה של ניסיון לרצח בהתייחס לאירוע השני, ויש להרשיע את הנאשם בעבירת ניסיון לרצח, לפי סעיף 305 לחוק העונשין.

החזקת סכין ממניע גזעני -

57. לנאשם יוחסה אף עבירה של החזקת סכין ממניע גזעני, ביחס לשני האירועים.

58. הוראות סעיף 186(א) מורות כי:

"המחזיק אגרופן או סכין מחוץ לתחום ביתו או חצריו ולא הוכיח כי החזיקם למטרה כשרה, דינו - מאסר חמש שנים";

וסעיף 144'ו', קובע כדלקמן:

"(א) העובר עבירה מתוך מניע של גזענות כהגדרתה בסימן א'1 או של עוינות כלפי ציבור מחמת דת, קבוצה דתית, מוצא עדתי, נטייה מינית או היותם עובדים זרים, דינו - כפל העונש הקבוע לאותה עבירה או מאסר עשר שנים, הכל לפי העונש הקל יותר.

(ב) בסעיף זה, "עבירה" - עבירה נגד הגוף, החירות או הרכוש, עבירה של איומים או סחיטה;

עבירות של בריונות ותקלות לציבור ושל מטרדים הכלולים בסימנים ט' ו"א בפרק זה, ועבירה בשירות הציבור וכלפיו הכלולה בפרט ט' סימן ד', הכל למעט עבירה שהעונש שנקבע לה הוא מאסר עשר שנים ומעלה."

59. כעניין של מדיניות, אני סבורה שכאשר מוגש כתב אישום הכולל עבירה של ניסיון לרצח באמצעות סכין (וקל וחומר - עבירה של רצח באמצעות סכין), אין מקום לכלול בכתב האישום גם עבירה נלווית המתייחסת להחזקת הסכין. עם זאת, לאור שפורט מעלה, הוכח כי הנאשם החזיק את הסכין וסכין יפנית נוספת בכיס, למטרה לא כשרה, מחוץ לתחום ביתו, הוכח כי הוא החזיק את הסכינים מתוך מניע של גזענות או של עוינות כלפי קבוצה דתית - והנאשם הודה בכך בפה מלא.

מכאן, שיש מקום להרשיע את הנאשם גם בעבירה של החזקת סכין ממניע גזעני, לפי סעיפים 186(א) ו-144 לחוק העונשין.

סיכום -

60. התוצאה היא כי אמליץ לחברי הנכבדים להרכיב לזכות את הנאשם מעבירה אחת של ניסיון לרצח (לגבי האירוע הראשון), להרשיע את הנאשם בעבירה אחת של ניסיון לרצח, על פי סעיף 305 לחוק העונשין (לגבי האירוע השני), ולהרשיע את הנאשם בעבירה של החזקת סכין ממניע גזעני, על פי סעיפים 186(א) ו-144 לחוק העונשין.

תמר נאות פרי, שופטת

השופט אברהם אליקים, סגן נשיא:

אני מסכים לכל האמור בחוות דעתה של חברתי לרבות באשר לזיכוי הנאשם מהעבירה המיוחסת לו באישום הראשון והרשעתו בעבירה של ניסיון לרצח כמתואר באישום השני.

בשאלות בנושא הגנת אי השפיות, לאחר שמיעת העדויות וניתוח חוות הדעת עדיפה בעיני בצורה מובהקת חוות דעתה של ד"ר דיאנה שסטקוב על חוות דעתו של פרופ' עמיחי לוי, הן באשר לתשובות המשכנעות שמסרה בפנינו והן בשל תוכנה של חוות דעתו של פרופ' לוי שאינה עומדת בהוראות סעיף 34 לחוק העונשין והעדר תשובות ענייניות מטעמו בחקירתו הנגדית.

עוד אציין כי הנאשם עשה עליו רושם מאוד לא אמין, לא רק באשר לשינוי גרסאותיו לעניין מחשבותיו, שינוי שהתפתח גם במשפט בפנינו, בחקירתו החוזרת נזכר לפתע כי הוא המשיח (עמוד 224 שורה 22) והסברו לשאלה מדוע לא אמר זאת אפילו בחקירתו הראשית או הנגדית היה "כי לא שאלתם". הנאשם פעל לאורך כל הדרך בשיקול דעת, הוא הסביר בעדותו כי השאיר את הפטיש ברכב מחשש שזה ייראה חשוד, הוא הסתיר את הסכין מתחת לשרוול לדבריו כדי לא להתגלות על ידי מאבטח, הוא פעל כשהוא מכוון מטרה רצה לפגוע בערבים והפסיק לפגוע שהבין כי מדובר ביהודי, התנהגות שכל כולה מחושבת ושקולה.

אברהם אליקים, סגן נשיא

השופט רון שפירא, סגן נשיא [אב"ד]:

אני מסכים.

**רון שפירא, סגן נשיא
[אב"ד]**

הוחלט לזכות את הנאשם מעבירה אחת של ניסיון לרצח (לגבי האירוע הראשון); להרשיע את הנאשם בעבירה אחת של ניסיון לרצח, על פי סעיף 305 לחוק העונשין (לגבי האירוע השני); ולהרשיע את הנאשם בעבירה של החזקת סכין ממניע גזעני, על פי סעיפים 186(א) ו-144 לחוק העונשין.

בהתאם, יקבע מועד לטיעון לעונש.

ניתנה היום, ז' כסלו תשע"ז, 07 דצמבר 2016, במעמד הנאשם וב"כ הצדדים.

תמר נאות פרי, שופטת

**אברהם אליקים, סגן
נשיא**

**רון שפירא, סגן נשיא
[אב"ד]**